

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

VIme, 1480

[Prima pars]

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Sermo

ad caritatem de quo dicitur Eccl. 1. Lustras omnia p̄git in circu-
tu sp̄us i. solis huius vero diei. et solis eterni. septem hore. septem
dona sunt eiusdem sp̄us. de quibus Isa. 11. Sp̄us sapientie et in-
tellectus. Septima igit̄ hora est timor dñi. que est inicium sapi-
entiae. et q̄z in timore dñi declinat omnis a malo. ut dicit̄ Pro-
ver. 16. Ideo septima hora timoris febris petri relinquit unde.
Isa. 26. h̄m aliam l̄ram. A timore tuo dñe depimus et pepim⁹
sp̄m salutis. Tercio ponit recognitio diuine p̄tatis: Cognovit
aut̄ p̄ q̄ illa hora: sc̄ septima ip̄a: erat in qua dixit ei ih̄s fili-
us tuus vivit: eodē em̄ p̄ucto hore et xp̄s dixit verbū et astuit
sanitatis effectus. ps. ip̄e dixit et facta sunt. Quarto ponit deuo-
tio credibilitatis: Et credidit ip̄e: filiū sanauit xp̄s corporalit̄. h̄c
vero sanauit sp̄ualiter. est em̄ fides sanitatis mentis. ps. Misit v-
bum fidei sue et sanauit eos: Et domus eius tota: Lu. 19. No-
die huic domui salus facta est etc.

Prima pars.

Dñica vigessima prima p^o pen. ser. lxxv.

Imile est regnū celoz. Mat. 18. Non minus ne-
cessaria est p̄ deseruacō pacis relaxatio iniurie. q̄
comunicacio beneficentie. iō in republica vtrunc⁹
req̄rit. et in regno militantis ecclie p̄ p̄ncipem de-
um lex ista pmulgata ē ut vnuſq̄sc̄ m̄le remit-
tat peccātib⁹ aliquā penam legalem velut transgressor portabit
sic hodiernū atinet euangellum q̄ in tres p̄tes dividit. In qua
rum p̄ma tangit̄ diuina pietas remittēs delinquētib⁹. In sc̄da
hūana crudelitas debitu exigēs. ibi. Egress⁹ aut̄ h̄i ille. In ter-
cia describit̄ ista seu eritas in ḡtū pumēs. ibi. Vidētes aut̄ abū
eius. A Circa p̄mum tria tangunt̄ p̄mo humanoꝝ actuū
tremenda examinatio: Assimulatū est regnū celoz: h̄ regnū p̄
sens ecclia est fides vñz xp̄iana. et aggregatio fidelium. h̄ etei polli-
tia regnū ē. et reg m̄ celoz. Regnū qđe et n̄ tyrāma. q̄z fuit li-
bē ex amore. q̄ vñ sub tyrānde sūt vñiat timore. iō ad po-
pulū credencū dicit̄ petrus. 1. ca. 2. Vos estis gen⁹ electū rega-
le la cōrdociū. gens sc̄ca. Celoz vero regnū iō dī. q̄ legib⁹ cele-
būt̄ de cuius regno lex etiam iusta regno describitur ut dicit̄
Augusti. 1. li. soli. regnū etiam celorum est. quia in terris p̄e-
grinat̄. sed celum sibi priam reputat̄. ad deuz tendens desiderio
dicente aplo. qđi in sum⁹ in h̄ corp̄e p̄grinamur a dño. et ideo
nra duersatio in celis est. q̄ vbiq̄ sit xp̄i regnocola. eius n̄ va-
riat iurisdictio. qn̄ ad supmū regnū pertineat: h̄i regi: hic h̄o rex
xp̄s est in similitudinē hom̄i fact⁹ et habitu inuent⁹ ut h̄o sicut
dī Phil. 2. Cu⁹ regnū totus mund⁹ est. et quē sensus ignorat
ut dī Ioh. 1. li. soli. Sz sp̄ualiter ip̄e rex ē in se. cōdenāū cui⁹ triū

p̄hat tūtulus ē ih̄s nazaren⁹ rex indeoꝝ h̄ ē hō nobil⁹ q̄ abiit m̄
 regi onē longin⁹ accipe sibi regnū et reuerti sic dī Lu. 19. Nō
 nobilis xp̄s est. generosus qđem carne. qz v̄ḡinis filius. gene-
 rosus aīo. qm̄ vt dīc Juuenal. Nobilitas sola est et vñita v̄tus
 aia vero eius oī v̄tute fuit dotata. rursus generos⁹ deitate. quia
 dei p̄ris filius fons sapie verbū dei in excelsis. h̄ nobil⁹ h̄ cū in
 celis rex esset angeloz̄. in regionē venit longinquā tnebraruz
 & vmbra mortis. vt regnū sibi credenciu acq̄reret. qd̄ exq̄siuit
 ex supato morte sua huus mūdi p̄ncipe quē foras eieut. qz v̄o
 nihil ampli⁹ a creatorē distat q̄ creatura. nihil tm̄ distat a spū
 q̄ caro. nihil rursus morte ap̄lius elongat a vita. iō venit in re-
 gionē longin⁹ qz creator in creaturā spūs in carnē. vita i mor-
 tem. Qui voluit rōem ponere cū buis suis: rex iste cū sit logos
 & verbū et rō deitatis p̄petate nature. rōez exigit creaturaz q̄-
 rum ordinē sua rōe tenebat. sed ad hui⁹ rōis examē sol⁹ hō ad-
 ducitur cui p̄pum est rōale vt dīc Xim.li. de offi. igitur rō rōez
 rōalis examinat. qz verbū p̄pis hūanoꝝ actuum rōez exquirit
 Nō qz cuꝫ hō rōalis nature ponere debeat rōem cū eo examinā-
 dus est. vtꝫ hois p̄petatez tenuerit vtꝫ viz ex rōe tanq̄ hō v̄l
 ex passione q̄si brutū aīal cuncta dispoluent. & siqdēm rōe vixe-
 rit honorē sordeū & p̄mūm. si vero passione supat⁹ fuerit. taq̄
 brutū aīal damnabit. vñ ista aduertens dīc. ps. Nolite fieri si-
 cit equus x̄. Et de quibusdā hō inquit. cū in honore esset non
 intellectus x̄. Quoz carnes sunt. vt carnes alinoꝝ. & q̄si fluxus
 equoz fluxus eoꝝ sic dī. Eze. 23. Hoꝝ brutoꝝ aīalium ma-
 stacēm Jere. imp̄cat. 12. aggrega inquit eos q̄si gregem ad vi-
 dimā. quemadmodū greges peccoz ad macellū trahunt. C
 Nota qz eoꝝ q̄ nobis deo cōmissa sunt rōez optet reddere. h̄ ve-
 ro q̄tuor sunt. s. bona anime. bona corpis. bona fortune. & bōa
 grē. bona anime sunt quantū ad p̄tem rōalem. intellect⁹ memo-
 ria. & voluntas. ponenda est ergo rō quib⁹ cogitationib⁹ fuerit
 intellectus formatus. quib⁹ amatorib⁹ affectus occupatus. qui
 bus rēbo memoria repleta. Quantū vero ad p̄tem sensibiliē cū
 p̄scibil⁹. irascibil⁹ & cogitatīe virtutis rō ponenda est. qd̄ viz
 visurus cognoverit. quid audit⁹ attēderit. qd̄ gust⁹ iudicauer-
 it. qd̄ olfactus attraxerit. quid tactus p̄ep̄it. in quo se anima-
 uerit irascibilis. in quo oblectauerit p̄scibilis. Quantum ve-
 ro ad motuā p̄tez ponenda ē rō gressuū n̄oꝝ opabilū & mo-
 nū oīm. q̄ motu sūt lingue prelata. Quantū aut̄ p̄tinet ad vēge-
 tabilez p̄tem nutrīcōis & generacōis n̄re rō exigitur. Bōa vō
 corpis sūt. sanitas. integritas. vigor. iuuetus decor. formosita
 nobilitas. vite diuīturnitas. q̄ oīa q̄lī rō disp̄saūit req̄rit de⁹.
 bona vō fortune comunita sūt celū sidera elemēta mūd⁹ tot⁹ cū
 suo ornatū p̄pia vero vñiciūs sūt diuīcie familiāres res amic-

Sermo

de sanguinei filii patres honores fama et gloria. Bona vero gratia prius sunt culpe remissio. Deinde virtutes sunt quazz quedam acquisitae sunt. sapientia visus et ingenium. scia. prudencia. ars. iustitia. fortitudo et temperantia. quodam vero a deo inservit fides. visus. spes et caritas gratia gratis datur. quod noue sunt ut amuerat apostolus. Cor. 12. sed homo sapientie. homo scientie fides gratia sanitatis. operatio virtutis propria discrecio spiritum generum linguazz iteratio hominum. ex his bonis sunt et dona spiritualia. Vnde et non quod horum omnium ratione exiguntur a deo propter quidem totaliter. quod nihil in discussu remanebit. sed oportet subtiliter. quod usque ad minima et intima cordis penetrabit homo deus tecum. Heb. 4. Tercio tulerit quoniam ut dicitur Drige. volens dominus ventilare omnes metes. cito aia ab omnibus omnibus tempore gesta singulis quibususcumque ineffabili quodam virtute faciet in mente venire. Quarto infallibiliter nihil enim ipsum poterit fallere. summa eternam veritatem ut dicitur Eccl. nec fallere potest nec falli. Non quod eos cum quibus ratione ponenda est huic appellat. hoc quodam huic dei est triplici iure. primo iure creatoris ad hunc enim dominum est. ut suo creatori huius. psalmus. Ipse fecit nos dominus deus noster: nos autem propter eum et omnes pascue eum. sed iure deesse dignationis sustulit enim hoc item deus uniuersitate terrestrii creationis. ut ei huius debite impedit obsequium a quodam sceleribus est placitum. tertio iure libere redemptoris venditum enim hominibus dyabolo per minimorum ponit per maximorum lagunis pecunia remittit. Isa. 52. gratias quod per nihil venundati estis. et sine argento redimemini. i. pe. i. Scientes quod non corporalibus auro vel argento redempti estis tecum. ergo seruum sumus. non tamen naturaliter creare. non tamen fideliter recognoscere sed et empti et huius sumus per eum redempti. nobis tamen huius non praesidet Christus tanquam dominus ut timeatur. sed potius quasi rex auctoritatis liberaliter. quasi per filium utiliter quasi amicus dilectus dulciter. et quasi magister discipulis honorabiliter. propter proximum dicit apostolus eph. 2. Non estis hospites et adueniendi tecum propter fratrem quoniam misericordia per filios tecum. quem tuocamus discentes. per me qui es in celis propter tercium. Jo. 15. Nam non dicam vobis huic nescit quod faciat dominus eis. vos autem dixi amicos tecum propter quartum Jo. 15. In hunc clarificatur est patrem meus. ut fructum plenum afferatis et efficiamini mei discipuli. Sed oportet magna hominum obligatio: Et cum cepissimur ratione ponere. hunc aperte deo ponere ratione. hunc suuero dat sancta. ponit autem ista ratione cui regnante deo nos ipsos discutimus et examinamus. vnde Eccl. 25. mor. dicit inquit vniuersitatem mes casus suas apud dominum. et casus domini non se sollicita iurisdictio et discutitur. dicit caute pessare vel quod ab eo bona pessit. vel quod mala bona illius pessus viuendo residit ibi sit conscientia accusans ratione casus. timor ligatus. et dolor exercitans. Non enim est in hominibus potestate ut per mortem veniat ad dominum in iudicium. sed hunc locutus est ut dicitur Job 39. Eblatus est ei unus: sed unus est quilibet gaudiis et afflictionibus.

onerat⁹. qui iō vñ⁹ d. qz suo portado oneri sol⁹ reliquit. sic dicit apl's. vñus quisq; on⁹ suū portabit. cū vero de⁹ sit oib⁹ pñs euïdētia tñ dclie facit p̄coz̄ deo ē pñtē. nō potuit latē de⁹ pri⁹ pens qz reat⁹ dclie demōstrabat i publicū. relavit quidē pudēda folis. abscōdit se int̄ dēlas fructūes. et tñ euïdētia tr̄s eū facit deo pñtē. nō em̄ est qz se abscōdit a colore ei⁹. Job. zc. Mūdus ē infern⁹ corā illo. et illū est opimentū pditioni. et eiusdē. 34. Daul ei⁹ sup vias hōm a oēs gressus eoꝝ dcliderat. nō sūt tenebre. et nō est vmbra mortis vt abscōdant ibi qz opant iniqtatē vñ Gre. Qhala hōm nec cogitata de⁹ ignorat. n̄ p̄petta obliniſcit. nisi ab ei⁹ ocul penitēdo delean⁹. de⁹ em̄ qz lux ē. pindet q̄t̄ ens idigne aliqd mēte dcpim⁹. totiēs in luce peccam⁹. qz ipsa nob̄. et nos sibi pñtib⁹ p̄sto ē. et p̄se ḡdiētes in ipsa ipingim⁹ a qz p̄ meritu longe sum⁹. cū em̄ nos videri nō credim⁹ in sole clavos oculos tenem⁹. illū viz nob̄ abscōdim⁹ nō nos illi. Qui dēbat. x. mīlia talēta. sic dī in eth. Sūmū in pōderib⁹ talen⁹ tu est. igit̄ in debito hui⁹ hōis noīe talēti p̄coꝝ ḡuitas in. x. mīlib⁹ vero eoꝝ nūositas declarat. Sūmū vero pōdus duplex. sc̄aritatē et iniqtatē. pōdus caritatē ē leue. sic dī Mat. 11. Jugū meū suave ē. et on⁹ meū leue. Ist̄ ē pōdus igis qz nō ad imā sed ad supna dedit. istud ē oleū qz supnatat liq̄tib⁹. vñ Aug. 13. li. ofel. In domo inqt spūs tui dñe reqescim⁹. ibi te fruim⁹. reqes nīa ē locus nī. est amor ihuc a attollit nos. a spūs tui bon⁹ ex altat hūilitatē nī am de port̄ mort̄. pōdus em̄ nō ad imat̄ ē sed ad locū suū pōderib⁹ suis agun⁹ oīa a loca sua petut. pōdus meū amor me⁹. eo feroz qūoz feroz. de h̄ caritatē leui pōdere ad alta tendēti d̄ Job. 28. Feut vent̄ pōdus. qz leuibo spiritib⁹ caritatis pōdus dedit qz lenant in altū. Alter⁹ pōdus ē iniqtatis. qz ḡue ē dīcēt̄ p̄. Iniqtates mee supgr̄s. sūt x̄. v̄lqz et sic on⁹ gue x̄. Et Ila. dīc. Onera vīa ḡua et iportabilia v̄sqz ad lassitudinē. h̄ est talentū plūbi missū in os ml̄heris exūtis i amphora. sic dīc̄t̄ Zeph. 2. Amphora cor hūam ē ore opto ihians terrenis. ml̄her vero ipietas ē in medio cor̄d. in cui⁹ ore talēti mit̄t̄ plūbi qz ḡuitas sceleris suffocat ipietatē. qua ḡuitate nō ad supna sed ad iferna dsc̄edit. vñ ibid legit̄ qz amphora delata ē in terra seminaar qz fetor dentiū interptat̄. Et nō qz. x. mīlia talēta dī qz freqnt alioꝝ p̄cm ḡue om̄isit. a accipit̄ detm̄iat⁹ nūs p̄ idēm̄iat̄. vñ in orōne manasses regis. peccati sup nūm arene maris. et ml̄tiplecate sūt iniqtates mee. dī at p̄ clpa om̄isa satissfacē in pñtī p̄ pñiam. vt loco talēti culpe red dat talentū pene. vel aliter sicut dicit Greg. Willenario numero non quantitas tantum. sed vñueritas designatur transgressiones vero

Serino

decalogi. x. sunt. qm̄ igit̄ mille multiplicatū p. x. ad nūm attingit decemiliū. ille decemilia talenta debet qui ē tūsgressus p̄cep̄ta decalogi. vel alit̄ in nūo decemiliū sūt quatuor multiplicatio-nes fadē p. x. p̄ma qz vñ deies sumptū red̄det decenariū. sed a qz. x. deies astituit centenariū. tercia qz centū deies sumptū cre-scit i milenariū. quarta qz milledies sumptū extendit in dece-milenariū. vñitas etenī caritatis istis multiplicata modis excre-scit. p̄mo quidē. x. multiplicata p̄ceptis puenit ad decalogū. decalogus multiplicatus p. x. obseruantias puenit ad centena-riū iudiciorū et ceremoniarū legis antiq. sed hoc rursus multipli-catū spūali sensu puenit ad milenariū euāgelice additionis. nā xp̄s addidit p̄cepto. nō mechaberis. omnē phibens occupiam. et ei q̄ dicit. nō occades. remouet omnē irā. a sic de aliis. Quar-to cū iste milenarius rursus multiplicat̄ p. x. p̄fationis voluta-rie. deuenit ad. x. milenariū dñliorū ḡ debitor. x. miliū ē qui n̄c p̄cepta. nec iudicia. n̄c supaddita. nec dñlia seruat. vel alit̄. aīa-vnaqueg talentū est p̄ciosū. qui igit̄ curā habet aīazz p. x. mi-libo talento. rōnē habet reddere. qz rō aīaz a plato exigit̄. Ter-cio tangit̄ impotē satissadū: cū autē nō h̄eret vñ redderet: nec aliquid possimus retribuere p̄ acceptis bñficiis. nec valeamus satissacere p̄ cōmissis culpis. qz nihil ē peccantib⁹ nob̄ q̄ deo ḡ. quid dabo primogenitū meū p̄ scelere meo fructū ventris mei. p̄ peccato aīe mee. imo nō sufficit h̄o p̄ vno tm̄ satissacere pecca-to. q̄nto minus nō sufficit p̄ milib⁹ Job. 9. Nō r̄ndebit ei vñi us venūdari: est venditio duplex. s. culpe et pene. et primo mō bñm Jero. iussit. p̄misit eū immūdoz spūum quasi venditū ser-uū fieri. vt quasi ville mancipiū modica voluptate compet̄. Isa-26. Possiderūt nos dñi absq; te. hic tūp̄iebat dñ. redim̄ dīces 1. li. sol. Recipe oro fugitiū tuū dñne elementissime iā satis pe-nas dederim lat̄ inimic̄ tuis quos sub pedib⁹ h̄es seruerim lat̄. fuerim fallaciaz ludibriū. accip̄ me ab istis fugientē famulū tu-um. qz et isti me qñ a te fugiebā coperūt alienū. ad te mihi rede-ndū ē sentio. p̄z mihi pulsanti ianua tua. Secūda venditio ē pene. de qua Remi. preciū m̄q̄ hui⁹ veudti supplicū intelligo dñnat̄: et vxorē eius et filios et oīa que h̄ebat. et reddi: Cris-h̄ m̄q̄ nō ex crudelitate iussit sed ex ieffabili affectione. vult em-terrere eū p̄ has minas. vt suū p̄splicet et nō vendat̄. Nō q̄ i hoie spūs tenz locū viri sensualitas. vt dñf glo. sup gen. ē tanq̄ mu-lier. p̄ quoq; commixtionem filij. v̄ op̄a generant̄. quoq; aliqua sunt sp̄ntū similia tanquā patrī aliqua vero sensualitat̄ velut

m̄si. oia vero sp̄us sūt v̄ires aie a corp̄is. q̄ cūcta v̄editōi expo
m̄nt. vt reddet i p̄cā iuste q̄ p̄ culpā abstulit iuste. Job. 17. in
pfūdissimū īfernū deſcedet aia mea. vel ait. v̄iro iusto due v̄r
ores sūt. s. actia a deplatis. q̄ p̄ liaz vt rachel itēligunt. h̄ viro
iniq̄ due dān̄ vxores his opposite. s. auaritia ñ actuā. a carniſ
voluptas ñ deplatiuā iste figurant p̄ duas vxores lamech. Eze
ne. 4. q̄ fuerūt ada q̄ testificās interptat a carniſ luxuriā liḡt q̄
testib⁹ petrat. a se la q̄ de⁹ ei⁹ d̄. a e auaritia idoloꝝ buit⁹. v̄r
iḡt hazz vxor̄ tū tō iniq̄ lobole ad etnā tradit̄ morte. 5° tan
gī humil'depeatio. a p̄mo ponit huiliatio mētis: p̄cides at ser
u⁹ ille. padit at cū scipſū abiecit cū supbiā a elata mentē incli
nauit. ipse aña eucurrebat adūlus dñm erecto collo a pigui cer
uice armatus fuerat vt d̄ Job. 15. h̄ postea tiore iudicē deiecat se
ipsū de eu⁹ huiliat̄ q̄ ḡta sit deo d. 3. Re. 21. nōne vidisti hu
miliatū achab corā me. iḡt q̄ huiliatus ē mei cā nō inducā ma
lū in diebo ei⁹. 3. Ite tangit̄ deuota oia supplicatio: rogobat
eū. d. patiam h̄ in me: Remi. vor inq̄t p̄coris exp̄mis̄ poscētis
tys viuēdi et spaciū co:rigēdi. illi⁹ vero su pplicat patiam de q̄
d̄ Joe. 2. autim ad dñm deū v̄m q̄ benign⁹ a misericors ē pa
tiēs a mlt̄ mie a p̄stabil̄ s̄ malitia. cui⁹ tāta patia ē vt iniq̄ta
tes hoīm videat adūtē dū statī nō corrigit. Ro. 2. ignoras in
quit qm̄ benignitas dei ad pniam te adducit ſc̄. Ite p̄mittit ple
na op̄is satissad̄io: a oia reddā tibi: oia reddit q̄ de oib⁹ penit⁹
h̄ ei⁹ p̄ma satissad̄io oia reddit credēdo i eū vt dic glō oia red
dit dmit̄ces se v̄tuti illi⁹ iexistiabil̄ p̄cij q̄ mudi oia debita exol
uim̄. oia reddit dū suā p̄fit̄ paupertatē et cognoscit q̄ ad fatis
faciēdū sit ipotēs. 6° ponit p̄ia relaxatio: misert⁹ at dñs hui il
li⁹: et si hui⁹ erat tñ misertus ē ei q̄li pater filio. p̄s. quo miser
et p̄ filior̄ ſc̄: dimisit cū: libez. q̄ venūdari. q̄ detineri. a q̄
carcerari iusserat. Job. 12. si icluserit hoīem nlls ē q̄ appiat. cla
uez em̄ h̄ David q̄ claudit et neō appit ſc̄. Job. 39. q̄s dimisit
onagz libez a vīcula ei⁹ q̄s soluit n̄ ego: a oē debitū dimisit
ei: Attēde largitatē diuine pietatis. ille rogauerat dilationē et
meruit remissionē p̄misserat satissad̄ionē a h̄ solū reputauit de⁹
ſufficiētē emēdationē. q̄ eū dimisiſ libez ad futura. dimisit etiā
pterita ad qd̄ ſola valuit corō dtritio. n̄ ei pl̄os labores pn̄e
req̄rit de⁹. q̄ vt dic apls corporal̄ exercitatio ad modicū v̄til̄ est
h̄ potissime req̄rit corō hūlē dtritionē. Isa. 58. nūquid tale ē ie
mūnū q̄ elegi dic dñs p̄ diē affligē hoīez aiaz suā. nōne h̄ ē ma
gis iemūnū q̄ elegi dissolute colligatōs ipietatis ſolue faſticōs
deprementes. dimitte eos qui dfradi ſūt liberos. et omne omis
dfrūpe. frāge elurēti panē tuā. v̄ſq̄ misericors ſū dñs de⁹ tu⁹